

FÖRDJUPNING

Svensk exportindustri relativt svag motor i återhämtningen

Prognosen innebär att exporten ökar relativt långsamt 2010 och 2011 jämfört med vid tidigare konjunkturuppgångar. Detta är särskilt tydligt om man beaktar att exporten föll så mycket och snabbt i nedgången. I denna fördjupning visas att den dämpade exportuppgången främst beror på en förväntat trög uppgång i den globala efterfrågan. Implikationerna av den internationella efterfrågans sammansättning för svensk produktion och export analyseras också. Resultaten visar att den svaga internationella investeringskonjunkturen också håller tillbaka svensk produktion och export.

LÅNGSAM UPPGÅNG EFTER REKORDSTORT EXPORTRAS

Den svenska ekonomin är väl integrerad med den globala ekonomin. Svensk export motsvarar drygt 50 procent av BNP, vilket är en hög siffra jämfört med många andra länder. Därmed påverkas den svenska ekonomin i stor utsträckning av efterfrågan i omvärlden på svenska varor och tjänster. Efter tidigare konjunkturedgångar har det ofta varit en hög exporttillväxt som har drivit uppgången.¹⁸ Syftet med denna fördjupning är att belysa exportutvecklingens betydelse i den kommande konjunkturåterhämtningen och att jämföra med utvecklingen under tidigare återhämtningar.

I början på 2008 kulminerade efterfrågan från utlandet och den svenska exporten befann sig på en rekordhög nivå. Den finansiella krisen slog till med full kraft andra halvåret 2008 och varuexporten föll med 12 procent fjärde kvartalet 2008 och med ytterligare 11 procent första kvartalet 2009. Andra kvartalet stagnerade varuexporten i det närmaste och i förhållande till andra kvartalet 2008 hade den därmed krympt med 23 procent.

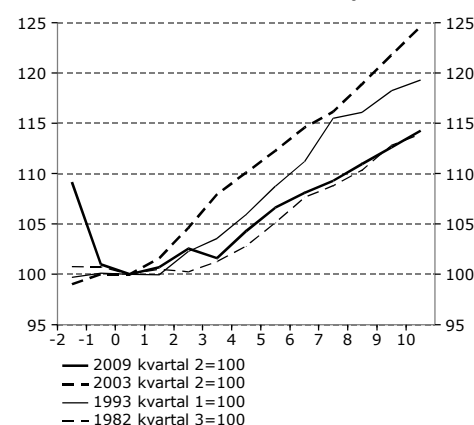
Den nuvarande konjunkturedgången är den djupaste världen befunnit sig i sedan åtminstone andra världskriget och återhämtningen bedöms gå relativt långsamt. Marknaden för svensk export växer svagt under lång tid (se diagram 136).¹⁹ Den svaga marknadstillväxten gör att svensk export utvecklas svagt under en längre tid jämfört med tidigare lågkonjunkturer (se diagram 137). Försvagningen av växelkursen under slutet av 2008 och början av 2009 har förvisso gett viss draghjälp åt exporten hitills, men framöver stärks kronan successivt mot de nivåer som rådde före finanskrisen. Draghjälp från den svaga kronan

¹⁸ Perioden för uppgången definieras här som perioden efter att BNP-nivån har bottenat. Av diagrammen framgår när dessa tidpunkter inträffat.

¹⁹ Marknadstillväxt definieras här som importutvecklingen i de länder svensk export går till sammanvägt med respektive lands relativa betydelse för svensk export.

Diagram 136 Marknadstillväxt, hela världen

Index sista kvartalet innan BNP börjar öka=100

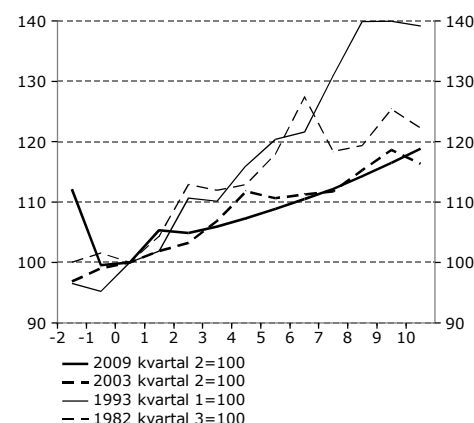

Anm. X-axeln avser kvartal.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 137 Export av varor

Index sista kvartalet innan BNP börjar öka=100

Anm. X-axeln avser kvartal.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

försvinner då gradvis. Under återhämtningarna i början av 1980-talet och 1990-talet var situationen annorlunda. När lågkonjunkturerna inleddes hade industrin ett högt kostnadsläge. När kronan devalverades med 16 procent i oktober 1982 innebar detta en betydande kostnadsjustering som företagen kunde se som beständig i den meningen att kronförsvagningen var permanent. Detta bidrog till att exporten återhämtade sig jämförelsevis snabbt. Deprecieringen av kronan när den släpptes fri att flyta i november 1992 hade en liknande effekt.

SVENSK EXPORT- OCH PRODUKTIONSUTVECKLING

DRABBAS HÅRT AV SVAG INTERNATIONELL

INVESTERINGSKONJUNKTUR

Utöver den internationella efterfrågeutvecklingen i sig och utvecklingen för kronan, har också efterfrågans sammansättning betydelse för hur exporten utvecklas. För att få en uppfattning om vilka produkter som efterfrågas i samband med konsumtion och investeringar, används en så kallad input/output-modell för att härleda vilka produkter som efterfrågas av olika poster på försörjningsbalansens användningssida. Koefficienter för svenska förhållanden används för att approximera hur internationell konsumtion och investeringar påverkar efterfrågan på olika produkter. Den internationella konsumtions- och investeringsefterfrågan antas alltså ha en likartad struktur som svensk efterfrågan.

I de två första kolumnerna i tabell 19 redovisas hur stor andel av olika industrivaror som efterfrågas vid en given konsumtionsnivå respektive investeringsnivå. För konsumtionen efterfrågas bara en liten andel investeringsvaror, 24 procent. Motsvarande siffra för investeringsefterfrågan är av naturliga skäl betydligt högre, 67 procent.

Av den tredje och fjärde kolumnen framgår också den svenska exportens och produktionens fördelning på olika industrivaror. Svensk produktion och export är i hög grad inriktad mot investeringsvaror och insatsvaror för framställning av investeringsprodukter. Exempel på investeringsvaror som svensk industri producerar mycket av är transportmedel, maskiner och telekommunikationsutrustning. När det gäller insatsvaror produceras mycket byggmaterial som trävaror och stål samt insatsvaror för att framställa investeringsvaror som metaller och metallvaror.

Däremot exporterar Sverige jämförelsevis lite konsumtionsvaror. Eftersom konsumtionsefterfrågan till stor del möts med produktion av konsumtionsvaror påverkas därför svensk produktion relativt sett mindre av hur den internationella konsumtionsefterfrågan utvecklas. Konsumtionsefterfrågan för personbilar, som registreras som investeringsvaror, har dock betydelse för svensk export och produktion.

Tabell 19 Efterfrågan, export och produktion av industrivaror

Andelar i procent

	Konsumtions- efterfrågan	Investerings- efterfrågan	Export	Produktion
Insatsvaror	32	26	46	42
Investeringsvaror	24	67	41	35
Konsumtionsvaror	44	7	13	23
Summa industrivaror	100	100	100	100

Anm. Konsumtions- och investerings efterfrågan är resultaten av en input/outputkalkyl, medan export och produktion är ren utfallsstatistik.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Exportens sammansättning avspeglas i industrins produktionsstruktur. Detta innebär att Sveriges produktionsstruktur i hög grad är inriktad på att tillgodose inhemsk och internationell investeringsefterfrågan, särskilt maskininvesteringar men även bygginvesteringar.

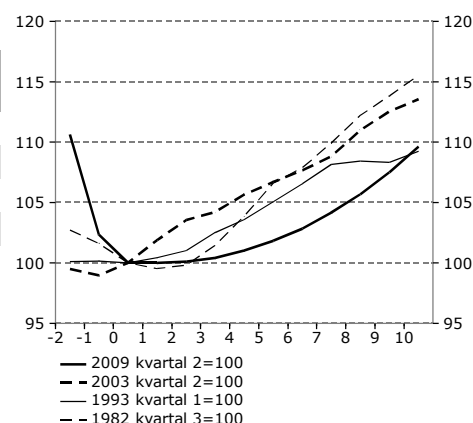
Svensk export och produktion påverkas således i hög grad av hur den internationella investeringskonjunkturen utvecklas på de viktigaste svenska exportmarknaderna. Den internationella investeringskonjunkturen har mattats av rejält sedan hösten 2008 (se diagram 138). Från slutet av 2009 börjar investeringarna i OECD att växa igen. Men uppgången är trög, särskilt om man beaktar att investeringsnivån i den nuvarande konjunktursvackan är mycket mer nedpressad än under tidigare lågkonjunkturer. Detta medför en jämförelsevis långsam återhämtning i Sveriges exporttillväxt 2010 och 2011, vilket i sin tur verkar återhållande på produktionstillväxten.

SAMMANFATTNING

En stigande internationell efterfrågan och en ökad exporttillväxt är en viktig del även i den återhämtning som prognostiseras för de närmaste åren. Men varuexporten bedöms växa långsamt och dess bidrag till den samlade efterfrågan blir svagt jämfört med tidigare återhämtningsfaser (se diagram 139). Anledningen är att den internationella konjunkturuppgången går jämförelsevis långsamt, samtidigt som kronan stärks. Den djupa krisen medför att den internationella investeringsefterfrågan blir svag ytterligare en tid, vilket håller tillbaka svensk export och produktion.

Diagram 138 OECD, investeringar

Index sista kvartalet innan BNP börjar öka=100

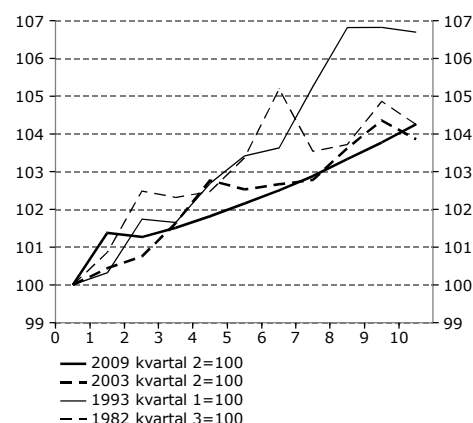

Anm. X-axeln avser kvartal.

Källor: OECD och Konjunkturinstitutet.

Diagram 139 Varuexportens bidrag till den totala efterfrågeutvecklingen

Index sista kvartalet innan BNP börjar öka=100

Anm. X-axeln avser kvartal.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.